

Norman E. Nagel

Luther's Understanding of Christ in Relation to His Doctrine of the Lord's Supper

Cambridge University. 1961/2015. 330 sider.
Hardback. EUR 20,12.

Anmeldt af cand. theol., ph.d. Peter Olsen
Fjellhaug International University College
og Dansk Bibel-Institut
po@dbi.edu

Norman Edgar Nagel blev født i Kina i september 1925 som missionærbarn af et luthersk præstepar fra New Zealand. Var Nagel ikke afgang ved døden i oktober 2019, ville han altså være blevet 100 år for få måneder siden. Efter en M.Div. fra Concordia Seminary, St. Louis i 1953 blev han præst for en luthersk menighed i London. I 1957 grundlagde han Westfield House, den engelske lutherske kirkes teologiske college i Cambridge, hvor han var studieleder indtil 1968. Det år blev han kaldet som teologiprofessor og *chapel dean* til Valparaiso University i Indiana. Fra 1983 til 2006 var han tilbage på Concordia Seminary, St. Louis, men nu som professor i systematisk teologi. Han gik først på pension, da han nærmede sig de 81!

I 1962 forsvarede Norman Nagel sin ph.d. ved Cambridge University. Men afhandlingen blev ikke udgivet dengang. Venner og studerende valgte så at finde den frem og (gen)udgive den i anledning af forfatterens 90-årsdag i 2015. Det er der grund til at glæde sig over! Afhandlingen blev udgivet via www.lulu.com, hvor den kan købes. Tilsyneladende er ikke ret mange opmærksomme på den. Selv opdagede jeg den først for nylig.

Afhandlingen dækker flere emner. Som titlen siger, er det primære emne forholdet mellem Martin Luthers kristologi og nadverlære. Men bogens første del følger Luthers udvikling frem mod en afklaret, evangelisk teologi. Martin Luthers egen vurdering var, at den såkaldte 'Tårnoplevelse' fandt sted i 1518. Nagel argumenterer detaljeret og overbevisende for samme datering. Mange lutherforskere har ellers placeret dette gennembrud nogle år tidligere. Men Nagel viser, at Luther forstår Jesu død som eksemplarisk helt frem til midt i forelæsningerne over Hebræerbrevet i vinteren 1517-18: For at blive frelst må vi dø på samme måde som Jesus (s.65). Egentlig er det ikke Jesu kors, men vore kors der frelser os. Gud piner synden ud af os med kors og trængsler. På den måde retfærdiggør Gud os gradvist (s.68; 154). I Luthers skrifter efter 1518 udvirker Gud ikke frelsen *i os*, men *udenfor os* ved Jesu stedfortrædende død *for os*, som Han derefter rækker os i nådens midler. Her ser vi den modne reformator.

Dermed er vi fremme ved afhandlingens primære emne: "Forgiveness was won for us on the cross, but not there imparted. It is not achieved in the Sacrament. There it is imparted" (s.202). Eller for at sige det mere teknisk med Luthers egne ord fra 1528 i *Om Kristi Nadver. Bekendelse*: Der er forskel

på *meritum Christi* og *distributio meriti* (WA 26,294,5f). Af nåde betragter Gud Kristi stedfortrædende lidelse for vore synder som vores fortjeneste. Men selv om denne fortjeneste blev vundet til alle mennesker på Golgata, bliver den ikke uddelt dér. Ikke alle får gavn af Golgata. Gud henviser os nemlig til nådens midler: Ordet, dåben og nadveren. Dér og ingen andre steder uddeler Han Kristi fortjeneste til os. Nådemidlerne har denne funktion, fordi Gud har bestemt dem dertil, og ikke pga. nogen metafysisk nødvendighed. Qua Gud er Kristus ganske vist allestedsnærværende, men Han er ikke overalt *for os*. Gud er i naturen, ja, mere end det: Han ”fylder både himmel og jord” (Jer 23,24). Derfor er Han også i brødet før nadveren. Men du skal ikke søge Ham dér, for Han lader sig ikke finde dér (s.234). Med Luthers tyske: ”Ein anders ist, wenn Gott da ist, und wenn er dir da ist” (WA 23,151,13f). Vi skal ikke spørge efter Kristi allestedsnærvær, men efter Guds Ord. Han lader sig finde til frelse dér, hvor Hans Ord siger, at vi skal søge Ham. Søger vi Ham andre steder, finder vi Ham kun til dom.

Reformerte teologer har ofte sagt, at Luther udviklede sin kristologi for at kunne begrunde sin nadverlære. Men Nagel påviser, at Luther lige fra sit reformatoriske gennembrud begrundede læren om nådemidlerne og herunder realpræsensen i nadveren med Guds Ord, ikke med kristologien (s.151; 213). Som Luther svarede Zwingli, Oecolampadius og de andre i Marburg i 1529: Hver trosartikel er sit eget princip (*sui ipsius principium*) og skal ikke begrundes med en anden trosartikel (WA 30,3,141,12f). Guds Ord lærer realpræsens i nadveren. Det er tilstrækkelig begrundelse. Hos Luther finder vi større tillid til Bibelen end til systematisk teologi. Det er befriende for troen, men også et irritationsmoment for fornuften. Luther siger om nadveren stk.14 i Den store Katekismus: ”Wie Christus mund redet und spricht, also ist es, als der nicht liegen noch triegen kan” (WA 30,1,224,11f).

Jeg finder Nagels bog meget anbefalelsesværdig! Dog må jeg tilføje: Den kunne have haft gavn af en forlagsredaktør. Mange tyske og latinske citater plages af engelsk retskrivning, flere fodnoter refererer upræcist til den anvendte litteratur, og på side 217 synes der at være en lakune, for teksten hænger ikke sammen.